

Har vært diskutert på møte i *ad hoc*-gruppen, og vedtatt i VKMs Hovedkomité

MANDAT FOR AD HOC-GRUPPEN FOR MARINE OLJER MED MER – DEL 2:

”Risiko- og nyttevurdering av omega-3 fettsyrer brukt i kosttilskudd og til berikning”

Bakgrunn for saken

Mattilsynet har varslet VKM om at de har behov for en større risikovurdering av marine oljer. Marine oljer (fiskeolje, tran, krillolje, selolje) er den mest omsatte produktgruppen av kosttilskudd, og brukes også i økende grad som ingrediens i vanlige matvarer og i kosttilskudd. Oppdraget fra Mattilsynet er tredelt:

- Del 1 skal omhandle innvirkning av råstoff, produksjonsprosess, lagring og transport av marine oljer, oksidasjonsnivå/harskningsnivå og stabilitet.
- Del 2 skal risiko- og nyttevurdere omega-3 fettsyrer brukt i kosttilskudd og til berikning.
- Del 3 skal være en samlet vurdering av helsemessige fordeler og risiki knyttet til bruk av disse produktene.

Del 2: Risiko- og nyttevurdering av omega-3 fettsyrer brukt i kosttilskudd og til berikning

Omega-3 fettsyrer brukes i økende grad i beriket mat og kosttilskudd på grunn av kunnskapen om de positive helseeffektene. Omega-3 fettsyrer kan komme fra marine og vegetabiliske kilder, og kan forekomme i ulike former (triacylglyseroler, fosfolipider og svært liten grad frie fettsyrer).

Omsetningen av kosttilskudd med omega-3 fettsyrer og tran hadde i 2006 en verdivekst på 40 millioner kroner og utgjorde 22% av kosttilskuddmarkedet, og omega-3 fettsyrer tilsettes også i økende grad til matvarer. Omsetningen av omega-3 fettsyrer antas å vokse i betydelig grad framover (mellom 10 og 15 % per år). Dette antas å være særlig knyttet til marine omega-3 fettsyrene (EPA, DPA, DHA).

De viktigste kommersielle kildene til marine omega-3 fettsyrer er fiskeoljer utvunnet fra fiskelever og fet fisk. Restråstoff fra prosessering av fisk og annen sjømat vil trolig bli en vesentlig viktigere kilde i framtiden. Andre kilder er olje fra sjøpattedyr og krill. Fra oljene kan det fremstilles ulike konsentrater, og isoleringsgraden varierer.

Omega-3 fettsyrer kan også isoleres fra alger. DHA- rike oljer isolert fra mikroalgene *Schizochytrium sp.* og *Ulkenia sp.* er godkjent som ny mat under visse bruksbetingelser i EU.

I tillegg forekommer det produkter med syntetisk framstilte etylestere og omega-3 fettsyrer fra vegetabiliske kilder.

Planteoljer brukes også i økende grad i næringsmidler, ofte for å erstatte innhold av mettet fett, men også i økende grad som kilde til omega-3 og omega-6. Forholdet mellom inntaket av omega-6 og omega-3 fettsyrer synes å ha en helsemessig betydning.

Mattilsynet ønsker en risiko- og nyttevurdering av høyt inntak av omega-3 fettsyrer fra både marine og vegetabiliske kilder. Mattilsynet ønsker at en slik vurdering skal inkludere forholdet mellom EPA, DPA, DHA, og forholdet mellom marine og vegetabiliske omega-3 fettsyrer samt forholdet mellom omega-6 og omega-3 fettsyrer.

Utkast til mandatet for delbestilling 2 har nå følgende ordlyd:

- Hva er de positive helsemessige effektene av omega-3 fettsyrer fra ulike kilder og i ulike former?

Har vært diskutert på møte i *ad hoc*-gruppen, og vedtatt i VKMs Hovedkomité

- Hva er de negative helsemessige effektene av omega-3 fettsyrer fra ulike kilder og i ulike former?
- Hvilke helsemessige konsekvenser kan inntak av syntetiske etylestere ha?
- Kan det fastsettes en trygg øvre grense for de ulike formene for omega-3 fettsyrer (triacylglyseroler, fosfolipider og frie fettsyrer) fra vegetabiliske og marine kilder?

Behandling i VKM

Hovedkomiteen har bestemt at:

- At alle tre delene av risikovurderingen om marine oljer utgår fra Hovedkomiteen.
- At del 1 forankres i Faggruppe 5 med støtte fra medlemmer av Faggruppe 6.
- At del 2 forankres i Faggruppe 7.
- Hovedkomiteen har ikke tatt stilling til forankring av del 3; samlet risikovurdering av helsemessige fordeler og ulemper ved konsum av marine oljer. Hovedkomiteen vil først behandle dette når endelig bestilling fra Mattilsynet foreligger.

Medlemmer av *ad hoc*-gruppen for del 2:

Medlemmer fra VKM:

Livar Frøyland (Faggruppe 7)

Jan Erik Paulsen (Faggruppe 7)

Eksterne eksperter:

Håvard Bentsen, Psykofarmakologisk avd., Diakonhjemmet Sykehus

Ingvild Eide Graff, NIFES

Mari Myhrstad, Høgskolen i Akershus

Kjetil Retterstøl, Lipidklinikken, Rikshospitalet

Stine M Ulven, Høgskolen i Akershus

Ad hoc-gruppen skal lage utkast til vurdering (benytte seg av VKM-mal) som skal vurderes og kommenteres av Faggruppe 7 før endelig utkast til risikovurdering sluttbehandles av Hovedkomiteen i VKM.